

Onduidelijkheid over toekomst proeftuinen Waterkader Haaglanden

Een jaar geleden schreef H₂O over de proeftuinen van het samenwerkingsverband Waterkader Haaglanden. De projecten voor innovatieve waterberging in de regio Haaglanden stonden toen nog in de kinderschoenen. In elk van de proeftuinen is inmiddels sprake van verwachte en onverwachte ontwikkelingen. Over het voortbestaan van het samenwerkingsverband na 2011 bestaat voorsnog geen duidelijkheid.

In een regio waar vooral de hoge ruimtedruk en een complexe ligging aan zee met kustverdediging en extra neerslag de toon bepalen, is omgaan met water een lastige taak. Waterberging op de traditionele wijze is hier vrijwel onmogelijk en erg duur. Tel daarbij op dat de wateroverlast waarschijnlijk door klimaatverandering gaat toenemen en iedereen weet dat innovatieve oplossingen bedacht moeten worden.

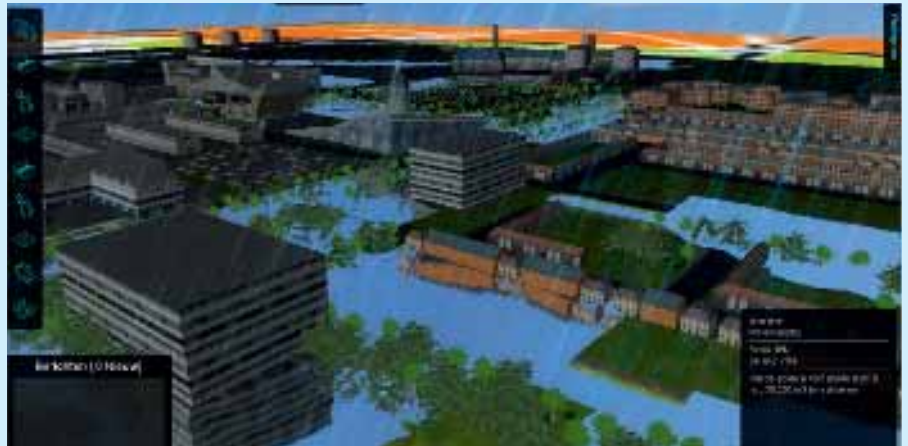
Het samenwerkingsverband van het Stadsgebied Haaglanden, de negen Haaglandgemeenten, het Hoogheemraadschap van Delfland en Provincie Zuid-Holland, heeft als doel het watersysteem in de regio duurzamer en beheersbaarder maken. Onder de noemer Waterkader Haaglanden doen zij onder andere onderzoek naar innovatieve oplossingen op het gebied van dubbel ruimtegebruik, nieuwe samenwerkingsvormen en kennisverspreiding. In proeftuinen in de regio wordt bekeken welke problemen spelen op het gebied van ruimte en water en hoe deze samen betaalbaar zijn op te lossen.

Een greep uit de projecten en proeftuinen geeft een beeld van de resultaten van de afgelopen vier jaar.

Klimaatadaptatie Delft

In de TU-wijk in Delft is een gebiedsontwikkelingsproces gaande, waarbij water en klimaat een belangrijke rol spelen. Het gebied heeft lokaal een hoge bebouwingsdichtheid (wonen, werken en studeren) en is dus erg verhard, maar kampt tegelijkertijd met een flinke wateropgave. Met subsidie van Waterkader Haaglanden wordt, samen met een aantal instellingen uit Delft, klimaatadaptatie geïntegreerd in de ontwikkeling van de plannen voor het gebied. Daarnaast is de vraag hoe klimaatadaptatie onderdeel kan worden van het samenwerkingsproces. Er wordt nauw samengewerkt met overheden, kennisinstellingen, bewoners en andere belanghebbenden (zoals TU Vastgoed). Binnen de TU Delft bestaat een groot aantal initiatieven op het gebied van duurzaamheid. Daarnaast is er de ambitie om de campus als etalage voor vernieuwende initiatieven te gebruiken.

Om iedereen bewust te maken van de opgaven voor het gebied, de belangen en hoe deze elkaar beïnvloeden, is een spel ontwikkeld (ClimateGame) (zie afbeelding 1). Meerdere spelers kunnen aan verschillende

Afb. 1: ClimateGame.

'knoppen' draaien en klimaatmaatregelen nemen. Daarmee krijgen ze direct te zien wat hun maatregelen betekenen voor de mogelijkheden om wateroverlast en hittestress te voorkomen. Ook zijn kosten en de gevolgen voor ruimtelijke kwaliteit hierin opgenomen. Men ziet dus gelijk dat een oplossing voor het ene probleem, een ander probleem kan veroorzaken. Dat creëert begrip voor elkaars standpunten. Zo ontstaat een dialoog, ook buiten het spel. Het is een middel om met elkaar tot een creatief oplossingsmodel te komen, waarbij je elkaar leert begrijpen.

Noordpolder

De Noordpolder ligt op de grens van Rijswijk (landgoederzone) en Den Haag (wijken Moerwijk en Laakkwartier) en kent een flinke wateropgave van 50.000 kubieke meter. Normaal gesproken kun je het water dan doorsluizen naar het landelijk gebied, maar dat gaat nu niet. Het is hoger gelegen, dus zou er moeten worden gepompt. Bovendien is sprake van een beschermd stadsgezicht en veel privaat eigendom. Hierdoor is er weinig ruimte voor ontwikkeling. Bij het zoeken naar innovatieve oplossingen, is eerst grootschalig onderzoek uitgevoerd naar alle details van de problemen. Uit dat onderzoek bleek dat het slechts af en toe misgaat en dan vooral in de parken en plantsoenen en op sportvelden. Daar mag af en toe wateroverlast zijn, één keer per tien jaar. Dat was een verrassende uitkomst: er hoefden uiteindelijk geen maatregelen te worden genomen. Dat is een belangrijk inzicht dat deze proeftuin heeft opgeleverd. Normaal zou het onderzoek veel minder gedetailleerd zijn geweest en zouden toch, wellicht kostbare, oplossingen zijn

bedacht en uitgevoerd. Deze proeftuin laat zien hoe men door het investeren van geld in een goede probleemverkenning uiteindelijk flink op de kosten bespaart. Daarnaast is in deze proeftuin bekeken óf en hoe sportvelden zijn in te zetten voor waterberging. Het bleek uiteindelijk waarschijnlijk niet nodig, maar de uitkomsten hebben wel veel voordelen gehad voor een andere gemeente in het samenwerkingsverband. De gemeente Westland heeft wel baat bij zo'n oplossing en gaat nu in samenwerking met het Hoogheemraadschap Delfland, de KNVB en de universiteit van Wageningen een pilot uitvoeren.

Plaspoelpolder

De Plaspoelpolder is een voorbeeld van hoe mooie plannen soms worden ingehaald door de realiteit en hoe flexibel je daarin moet kunnen zijn. In het verouderde bedrijventerrein in de gemeente Rijswijk ligt niet alleen een waterbergings-, maar vooral ook een revitaliseringsopgave. Het was de bedoeling deze twee programma's van zowel publieke als private partijen in combinatie uit te voeren, om zo te profiteren van elkaars ontwikkelingen. Bijvoorbeeld door meervoudig ruimtegebruik. De economische crisis strooide roet in het eten. Door de financiële malaise ligt de prioriteit van de private partijen - de bedrijven op het terrein en exploitanten - niet meer bij revitalisering. Daardoor kunnen veel waterbergingsprojecten ook niet meer meeliften op verbouwingen.

3Di Waterbeheer

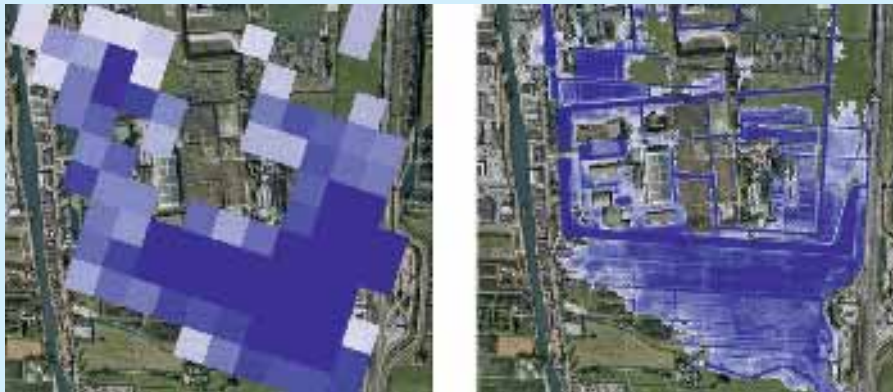
Om te komen tot optimale investeringen, wordt informatiemanagement steeds belangrijker. In het project '3Di Waterbeheer: sneller, beter en doelmatiger' wordt het

mogelijk snel gedetailleerdere analyses uit te voeren van wateroverlast en overstromingen (zie afbeelding 2). Daarnaast heeft door 3D-technieken een realistische visualisatie plaats. Zo is nauwkeurig te berekenen wat de risico's en gevolgen zijn van bepaalde oplossingen. Heeft het zin te evacueren of

vallen er uiteindelijk meer slachtoffers tijdens de evacuatie op de weg dan door de overstroming zelf?

De in dit project te ontwikkelen technieken zijn niet alleen te gebruiken door alle waterbeheerders, maar te zijner tijd ook in te zetten voor communicatiedoeleinden

richting burgers en bedrijven in een gebied. De animaties maken de informatie een stuk concreter en begrijpelijker. Bovendien is door de gedetailleerdere resultaten een gedegen keuze te maken voor een oplossing. Zo is er behoorlijk op eventuele investeringen te besparen, tot wel 20 procent.

Afb. 2: Gedetailleerde analyses van wateroverlast in een gemeente.

Blik op de toekomst

Vooralsnog bestaat geen duidelijkheid over het voortbestaan van het samenwerkingsverband na 2011. Om de aanwezige kennis te behouden, worden ook volgend jaar symposia en ateliers georganiseerd. Zo komt er binnenkort een dag over de inzet van *serious games* bij complexe beleidsvorming (zie ook pagina 28). Daarnaast wordt het ClimateGame volgend jaar ook gebruikt in de onderwijsprogramma's van een aantal universiteiten.

Met dank aan Margreet van Es